SFÂNTUL ARHIDIACON ŞTEFAN

Sfântul Ştefan, arhidiaconul milelor

XOX

Cel dintâiu mucenic al Mântuitorului este sfântul arhidiacon Ştefan, care, acuzat de evrei că a hulit pe Moise şi pe Iehova, a fost condamnat în adunarea arhiereilor să fie omorît de popor cu pietre.

Sfântul Ştefan a suferit martiragiul în acelaş an în care s'a săvârşit minunea învierii şi urcarea la cer a Mântuitorului, iar activitatea sa de sfânt al creştinismului s'a desfăşurat în primele luni ale organizării bisericii.

Era prin urmare la întâia înflorire a învăţăturii lui Iisus, în inimile credincioşilor.

Cum religia cea nouă răsărise prin poporul iudeu cel ales, evreii răspânditi prin lume se deşteptase adiaţi de taina mântuirii. In deosebi evreii cari se aflau în Europa, prin cetăţile greceşti, pripăşiţi acolo în urma cuceririlor romane, şi cari duceau aceeaş viaţă ca şi poporul de jos al imperiului, — aceşti grecizaţi ca nume şi limbă, — dar păstrând aspiraţia milenară a neamului după Mesia, — au intrat printre cei dintâi în rândul adepţilor religiei izbăvitoare.

Proaspeţii credincioşi şi-au arătat însă nemulţumirea pentru modul cum erau trataţi în comunitatea creştină, faţă de ceilalţi evrei localnici ai Ierusalimului. Se plângeau anume că văduvele lor erau trecute cu vederea, că celor săraci dintre ei nu li se dau deopotrivă ajutoare de hrană şi haine, că, în ce priveşte munca, asupra lor cădeau sarcinile cele mai urâte şi mai grele. Cârteau aşa dar împotriva organizaţiei comunităţii creştine.

Cei doisprezece apostoli au găsit plângerea lor dreaptă. N'au socotit însă că trebue să se abată dela misiunea lor de propovăduitori ai cuvântului lui Hristos, spre a sluji ca împărţitori de hrană şi haine. „Căutaţi dar, fraţilor — au spus apostolii, — şapte bărbaţi mărturisiţi, plini de duhul sfânt şi de înţelepciune, pe care îi vom pune peste slujba aceasta; iar noi vom petrece în rugăciuni şi în predicarea Cuvântului".

Poporul credincios s'a supus hotărîrii apostolilor şi a ales şapte bărbaţi, spre a păzi buna rânduială în cuprinsul comunităţii. Primul dintre aleşi a fost Ştefan, „bărbat plin de credinţă şi de duhul sfânt", frumos la faţă, dar mai frumos cu sufletul". Ştefan avea în vremea asta vârsta de treizeci de ani, se născuse în cetatea Tars, şi era rudă cu Saul, cel devenit apoi Pavel, — şi cu filozoful evreu Gamaliel. Numele de „Ştefan" însemna coroană, şi, purtătorul, tânărul creştin dovedea că face parte dintre evreii înstrăinaţi printre eleni.

Peste aceşti şapte aleşi, apostolii au pus mâinile şi i-au numit diaconi, — iar Ştefan, arătându-se în mod vădit, mai presus, — prin harul credinţei şi dragostea faptelor, — a fost făcut arhidiacon.

Arhidiacon al milelor!

Dar vocaţia lui, ca şi a apostolilor era mai înaltă în erarhia actelor de credinţă, şi de aceea şi-a depăşit singur slujba de împărţitor al milelor.

A avut, la fel cu apostolii, puterea de a face semne şi minuni în popor. Ca şi ei, punea mâinile peste bolnavi şi le dădea sănătate.

Râvna lui cea mare a fost de propovăduitor al credinţei în taina mântuirii. Din graiul său de misionar al lui Hristos, cădeau asupra iidovilor cele mai aspre mustrări, fiindcă au călcat în picioare legea şi proorocii, — şi, înecându-se în păcat — au omorît pe însuşi Fiul lui Dumnezeu.

„Fericit este omul, — predica Sfântul Ştefan, — care a crezut întru Iisus Hristos, pentru că acesta este cel care a plecat din ceruri şi s'a pogorît pentru păcatele noastre şi s'a născut din Sfânta şi prea curata fecioară, cea aleasă mai înainte de întemeierea lumii. Acesta neputinţele noastre le-a luat şi bolile noastre a purtat. Că pre cei orbi i-a făcut să vadă, pre cei leproşi i-a curăţit şi dracii i-a gonit".

Predici de felul acesta le ţinea arhidiaconul Ştefan în sinagoga unde se strângeau evreii întorşi la Ierusalim, din toate părţile lumii, din Europa, din Asia şi din Africa.

A cotropit ura sufletul acestei mulţimi iudaice, în faţa adevărurilor tânărului cuprins de har, şi fiindcă prin lupta dreaptă a disputei şi a convingerii nu-şi găsia împăcare, — a pârît pe noul propăvăduitor la sinedriu, că „a grăit cuvinte de hulă asupra lui Moise şi asupra lui Dumnezeu". S'au aflat şi martori mincinoşi care să mărturisească la judecată că l-au auzit hulind sinagoga şi legile şi a pronunţat ameninţări în numele lui Iisus Nazarineanul.

La judecată, sfântul Ştefan sta în mijloc ca „un înger al lui Dumnezeu, strălucind cu lumina Dumnezeescului dar, şi toţi cei ce şedeau în adunare, căutând la dânsul, au văzut faţa lui, ca faţa îngerului!

„Cinstesc lăcaşul cel făcut de mâni, — a spus arhidiaconul Ştefan spre apărare, — întru slava lui Dumnezeu; însă şi aceasta mărturisesc că Dumnezeu voeşte mai vârtos a petrece în locaşurile nemateriale şi nefăcute de mână, adică în sufletele omeneşti cele curate". Deşteptându-se în el aprig proorocul, Sfântul Ştefan s'a îndreptat apoi către adunarea de judecată şi a mustrat-o cu vorbe de felul acesta: „Voi cei vârtoşi la cerbice, şi netăiaţi împrejur la inimă şi la urechi, voi pururea vă împotriviţi duhului sfânt, precum părinţii voştri aşa şi voi. Pre cine din prooroci n'au isgonit părinţii voştri? Şi-au omorît pe cei ce mai înainte au vestit despre venirea lui Mesia cel aşteptat".

In urma certării pentru credinţa adevărată, arhidiaconul Ştefan a avut iluminarea supremă: a văzut slava lui Dumnezeu şi a priceput că sufletul său se va despărţi în curând de trup. Şi fără să tăinuiască descoperirea făcută de Dumnezeu, a strigat cu glas tare: „Iată văd cerurile deschise şi pre Fiul omenesc stând deadreapta lui Dumnezeu". Sfântul Ştefan ar fi putut să tacă, şi să nu facă tuturor cunoscută puterea harului cerurilor deschise minţii sale. Mărturisirea sa a slujit însă spre ştiinţă şirului nesfârşit de mucenici cari au urmat după dânsul. Slava care a întâmpinat pe sfântul Ştefan avea să-i întâmpine pe ei toţi, iar gândul acestei sigure răsplăţi cereşti avea să-i îmbărbăteze la faptă şi să-i întărească în martiragiu.

Vestirea primului mucenic a fost prin urmare „ca şi cum ar chema după sine şi pre alţii, către aceeaş cunună mucenicească".

După datina străveche, evreii înveninaţi de ură, ucideau pe proorocii lor care le strigau fărădelegile.

Omorîse de curând pe însuşi Fiul lui Dumnezeu şi pentru condamnarea la moarte a arhidiaconului Ştefan, nu aveau dece să şovăiască.

L-au dus pe arhidiaconul milelor în valea lui Iosafat, lângă pârâul Cedrului, dintre Eleon şi Ierusalim. Pe tărmul pârâului erau multe pietre. Mulţimea înţărâtată, dar mai cu deosebire martorii mincinoşi şi-au scos hainele, spre a nu fi stânjeniţi, când vor strânge pietrele cu mâna şi le vor arunca. Hainele le păzea Saul, rubedenia pătimitorului, cel ce va fi apoi sfântul apostol Pavel, orânduitorul bisericii creştine. Ploaia de pietre a început să curgă asupra trupului tânăr al mucenicului; curând sângele l-a acoperit iar durerea l-a năruit: şi-a dat viaţa, zicând pentru sine: „Doamne Iisuse, primeşte sufletul meu!", iar pentru călăi strigând: „Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta!"

Astfel a pătimit arhidiaconul milelor şi propovăduitorul lui Iisus, Sfântul Ştefan, în acelaş an cu minunea Invierii, în ziua de 27 Decembrie, dată pentru care ne închinăm şi ne rugăm azi.

C. FANTANERU

„Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta".
(Bernardo Daddi: Lapidarea Sfântului Ştefan, Chiesa di Santa Croce, Florenţa)

Frumos la chip, dar mai frumos la suflet...

SLAVA

Intâiule mucenice, apostole şi întâiule diacon, uşa mucenicilor, slova drepţilor, lauda apostolilor; tu stând la uşă ai văzut cerurile deschise şi pre Fiul lui Dumnezeu stând deadreapta Tatălui celui nevăzut. Pentru aceasta, ca un înger strălucind la faţă, cu bucurie ai strigat pentru cei ce te-au ucis cu pietre: „Nu le socoti lor păcatul acesta!"

Şi acum, cere celor ce te laudă pre tine cu dragoste, curăţirea păcatelor şi mare milă.

(Din Minelul pe Decembrie).

La isvoarele vieţii creştine

OXO

Biserica noastră cinsteşte azi amintirea celui dintâi mucenic al ei, care prin sacrificiul vieţii, mărturisind cu neclintită convingere adevărurile evanghelice, a primit cununa întâietăţii de jertfă în nesfârşitul martirolog al creştinătăţii.

Pentru înţelegerea zelului apostolic şi a spiritului de sacrificiu care însufleţea activitatea primilor creştini în veacurile de prigoană ale noului credinţe, trebue amintită extraordinara transformare petrecută în atitudinea celor dintâi propovăduitori ai Cuvântului, în urma răstignirii şi apoi a învierii Mântuitorului.

Acel har suprapământesc, care ilumina trăsăturile chipului sfântului Ştefan în clipa înfăţişerii lui dinaintea soborului acuzator, când „toţi cei ce şedeau în sinedriu au văzut faţa lui (luminoasă) ca faţa unui înger" (Faptele, IV, 15) era puterea lăuntrică a credinţei, ce însufleţea deopotrivă pe toţi mărturisitorii cuvântului dumnezeesc.

Revelaţia Invierii Mântuitorului şi coborirea Duhului Sfânt asupra lor, 40 zile după Inviere, au produs o transformare atât de puternică în felul de a fi şi a se purta al apostolilor, încât ea nu putea trece neobservată de acei dimprejurul lor.

Oamenii cari se temeau până şi de umbra lor, strângându-se pe furiş la olaltă şi stând cu uşile ferecate de teama denunţătorilor, ies din adăpostul tainiţelor, în văzul tuturor, şi în lumina zilei ei aduc lumina revelaţiei care îi îmbărbăta cu nebănuite puteri de jertfă.

A fost socotită râvna însufleţită a apostolilor drept **încăpăţânare fanatică**, deşi nu aflăm la ei acea exaltare **orgolloasă** proprie fanatismului, ci numai convingerea calmă şi umilinţa simplă a celor ce afirmă revelaţia unui fapt care-i depăşeşte şi pe care ei nu pot decât să-l afirme ca martori: „Noi nu putem să nu vorbim cele ce-am văzut şi am auzit". (Faptele, IV, 20) — răspund Petru şi Ioan, când sunt aduşi să dea socoteală în faţa sinedriului, iar la învinuirea arhiereului: „că aţi umplut Ierusalimul cu învăţătura voastră şi voiţi asupra noastră să aduceţi sângele acestui om!" (Faptele, V, 28) — răspund iarăşi Petru şi ceilalţi apostoli: „Trebue să ascultăm pe Dumnezeu mai mult decât pe oameni. Dumnezeul părinţilor noştri a înviat pe Iisus pe care voi l-aţi omorît, spânzurându-l pe lemn. Pe acesta, Dumnezeu, cu dreapta sa, l-a înălţat Incepător şi Mântuitor, ca să dea lui Israel pocăinţă şi iertarea păcatelor. Şi pentru aceste lucruri, *îi suntem martori noi* şi Duhul Sfânt, pe care Dumnezeu l-a dat celor ce îl ascultă" (Faptele, V, 29—32).

Invierea Mântiutorului şi coborirea Duhului Sfânt asupra apostolilor în ziua de Rusalii, — pe care le invoacă şi le mărturisesc fără încetare cei doisprezece în frunte cu Petru şi Ioan — sunt cele două fapte esenţiale care explică uimitoarea putere de răspândire a creştinismului, la începuturile lui. Noua credinţă propovăduită cu atâta zel apostolic şi iluminată convingere, izbutise să creeze în scurtă vreme o comunitate creştină, temeinic închegată, înlăuntrul căreia, prin mesele şi rugăciunile în comun, se înfiripă în exemplu restrâns acea frăţie universală care avea să fie după câteva veacuri, Biserica creştină.

Putem afla sugestia înfiinţării acestor comunităţi creştine, unde cei cari le alcătuiau găseau sprijinul moral trebuitor pentru a îndura fără şovăire persecuţiunile din primele secole ale creştinismului, în însăşi cuvintele Mântuitorului rostite ca încheere a parabolelor cu cele zece fecioare şi cu întrebuinţarea talanţilor: „flămând am fost şi mi-aţi dat să mănânc; însetat am fost şi mi-aţi dat să beau; străin am fost şi m'aţi adus la voi; gol am fost şi m'aţi îmbrăcat; bolnav am fost şi m'aţi căutat: în temniţă am fost şi aţi venit la mine". (Matei, XXV, 35, 36).

Priveliştea pe care o înfăţişau cele dintâi frăţii creştine, arată cât de mult activitatea primilor credincioşi era pătrunsă de duhul cuvintelor Mântuitorului. Şi totodată, cât de puţin himerice erau perceptele moralei creştine, în comparaţie cu platonismul moralei stoice, de pildă. Contactul neîntrerupt cu tradiţia evanghelică, orală sau scrisă, aceea care reprezenta spiritul viu şi activ al doctrinei pozitive a lui Crist, înzestra graiul apostolilor cu o turburătoare sinceritate şi căldură a convingerii, care câştiga pentru noua credinţă mai mult de cât adeziuni entuziaste, dar trecătoare.

Iar dacă morala creştină s'a răspândit şi s'a impus cu autoritate supremă, ajungând să purifice şi să înobileze viaţa sufletească nu numai a dreptcredincioşilor, dar şi a multora dintre acei al căror spirit păstrează o rezervă sceptică în faţa adevărurilor credinţei revelate, aceasta se datoreşte caracterului religios şi exemplar al preceptelor ei.

Viaţa Mântuitorului însuşi înfăţişează îndemnul cel mai stăruitor şi exemplul cel mai luminos pentru practicarea virtuţilor creştine, iar învăţătura lui continuă să fie pentru apostoli izvorul nesecat din care-şi trăgeau forţa morală de a înfrunta persecuţiunile îndreptate împotrivă-le şi autoritatea convingătoare cu care predicau mulţimilor aflate sub păstorirea lor.

In aceste prime grupări de viaţă creştină, apostolii se îndeletniceau la început nu numai cu „servirea cuvântului", adică cu hrana sufletească a credincioşilor, dar şi cu împărţirea hranei zilnice, numeroşilor orfani şi văduve pe cari, după exemplul Mântuitorului, îi slujeau la mese. Inmulţindu-se însă numărul creştinilor într'atâta, încât apostolii nu mai puteau face faţă tuturor acestor îndeletniciri, şi ivindu-se şi unele nemulţumiri din această pricină, s'au ales atunci din sânul comunităţii şi după sfatul apostolilor „şapte bărbaţi... plini de Duhul sfânt şi de înţelepciune", rânduiţi pentru slujba meselor. Intre aceştia şapte, cel dintâi ales a fost Ştefan, despre care aflăm că „plin de dar şi de putere, făcea minuni şi semne mari în popor". Neputându-se măsura „cu înţelepciunea şi duhul cu care el vorbea", învăţaţii sinagogei au recurs atunci la clevetiri, punându-i în seamă vorbe de hulă împotriva credinţei şi învinuindu-i că vrea să strice datina primită dela Moise. Adus în faţa sinedriului, Ştefan, în loc să se desvinovăţească de răsvrătirile mincinoase care i se puneau în seamă, a înfruntat pe arhiereu dimpreună cu tot soborul învăţaţilor, acuzându-i el, la rându-i, de prigoană împotriva celor cari au vestit „sosirea Celui Drept" şi de călcarea legii.

„Iată, văd cerurile deschise şi pe Fiul Omului stând de-a dreapta lui Dumnezeu", a spus sfârşind Sfântul Ştefan, cu chipul iluminat de dumnezeeasca viziune înfăţişată ochilor lui şi care i-a dat puterea să bea până la fund cupa amărciunei şi a suferinţei, ce i se pregătea.

Poate mânia înţelepţilor sinagogii, ajunsă la paroxism, sau poate neliniştea strecurată în ei de sguduitoarea revelaţie mărturisită în acea clipă a extazului suprem, de arhidiaconul Ştefan, i-a făcut să dea năvală asupra lui toţi odată, — „strigând cu glas mare" şi astupându-şi urechile. Şi scoţându-l afară din cetate, l-au bătut cu pietre, socotind astfel să înăbuşe pentru totdeauna glasul vestitor al adevărului legii noui.

Iar Sfântul Ştefan, în clipa supremei desnădejdi, a rostit totuşi cuvintele de iertare divină ale Mântuitorului, rugându-se, sub ploaia de pietre, pentru vrăşmaşii lui: „Doamne, nu le ţine în seamă acest păcat!".

Pierderea lui a fost răscumpărată însă de creştinătate, prin luminarea în adevărul credinţei a aceluia care avea să fie unul din cei mai zeloşi propovăduitori ai cuvântului, apostolul Pavel, acelaşi care, în ceasul uciderii cu pietre a Sfântului Ştefan, păzise hainele celor cari se desbrăcaseră de ele, spre a putea izbi mai nestânjeniţi. Acel Saul care „se învoise la uciderea lui Ştefan" şi care pustia Biserica, prigonind pe creştini, avea să întâlnească curând, pe drumul Damascului, revelaţia sguduitoare care a făcut din el înflăcăratul apărător al Bisericii lui Cristos. Şi astfel, jertfa Sfântului Ştefan a fost răscumpărată printr'o miraculoasă convertire: „S'a astupat un izvor al creştinătăţii, — spune în predica lui. Sf. Ion Chrysostomul — dar s'a deschis în locu-i un altul, care a curs în mii de pâraie şi râuri. Când a amuţit gura lui Ştefan, a răsunat trâmbiţa Sfântului Pavel".

MIHAI NICULESCU

„Avea har şi chema neamurile spre taina mântuirii"
(tablou de Vittore Carpaccio, Luvru)

Iconografia sfântului Ştefan

Pilduitoarea viaţă creştinească a sfântului Ştefan şi îndeosebi tragicul său sfârşit, au inspirat penelul unora din cei mai de seamă artişti ai tuturor vremurilor.

Iconografia românească este din păcate săracă şi de reprezentarea sfântului Ştefan nu şi-a legat numele nici unul din marii noştri pictori.

Chipul blând al protomartirului condamnat de Sinedriul din Ierusalim, consacrarea sa ca diacon şi scena tulburătoare a lapidării sale, au fost înfăţişate în pânze rămase nemuritoare şi nu puţini sunt pictorii a căror consacrare a venit de pe urma tablourilor cu subiecte din viaţa acestui sfânt.

Fra Angelico da Fiesole a zugrăvit în frescele de mare artă, din capela lui Nicolae al V-lea aflate la Vatican momente din viaţa sfântului Ştefan. Cele şase fresce ale sale, rămase celebre, sunt: Sft. Ştefan consacrat diacon de Sft. Petre, Sft. Ştefan miluind pe săraci, Sft. Ştefan predicând evanghelia, Sf. Şt. înaintea Marelui Preot, Sf. Şt. condus la martiriu, şi Lapidarea.

Frescele lui Fra Angelico au un colorit plăcut. Chipul armonios al sfântului, resemnarea ce i se citeşte în ochii ce parcă imploră Domnului iertarea păcatelor celor ce au ridicat piatra asupră-i, credinţa adâncă întipărită pe faţa martirului în momentul consacrării ca şi atunci când predică mulţimii, bunătatea împărţitorului de daruri pentru săraci, au făcut pe istoricul de artă Rio (L'art chrétien) să exclame că aceste opere sunt demne de cei mai mari pictori. E adevărat că furia oarbă a ucigaşilor este slab redată. Fra Angelico nu a reuşit niciodată în exprimarea pasiunilor violente.

Un triptic al lui Paul Rubens aflat în muzeul din Valenciennes înfăţişează predica, martiriul şi înmormântarea sfântului Ştefan. Mai puţin pătruns de fiorul credinţei decât frescele lui Fra Angelico, acest triptic în care viaţa exultă are toate calităţile, dar nu şi toate defectele artei lui Rubens.

Tripticul a fost executat în 1623 pentru abaţia Saint-Amand şi este una dintre cele mai reprezentative opere ale lui Rubens.

Culorile deosebit de bogate, deşi violente ,dau un tot armonios şi strălucitor.

Un alt tablou, cunoscut ca operă a lui Rubens şi a elevilor săi, reprezintă lapidarea sfântului Ştefan. Furia ucigaşilor este puternic redată. Sfântul e prăvălit la pământ sub ploaia de pietre aruncate de iudeii musculoşi de parcă toţi ar fi atleţi. Acelaş prisos de muşchi şi aceeaş înfăţişare laică de care suferă unele din tablourile cu subiect religios ale lui Rubens.

Găsim în acest tablou ceva din trivialitatea obişnuită a tipurilor rubensiene.

La Luvru, un tablou al lui Charles le Brun reprezintă martiriul Sfântului Ştefan.

Tânărul sfânt e culcat pe spate şi priveşte spre ceruri cari s'au deschis. O lumină vie însoţeşte apariţia Tatălui care are alături pe sus Hristos şi e înconjurat de îngeri.

Patru evrei sunt în jurul martirului. Unul cu turban pe cap îl ţine de mână şi se pregăteşte să-l lovească cu o piatră; al doilea îl ţine de umăr ;iar ceilalţi doi aruncă asupră-i pietre enorme.

Aproape de ei, Saul pare că-i aţâţă împotriva Sfântului.

La scenă privesc îngroziţi o femee cu un copil în braţe şi un bătrân.

Desenul e impecabil, expresia figurii martirului dintre cele mai fericite ca şi minunata înfăţişare a urii şi ferocităţii călăilor. Tabloul păcătuieşte însă prin aceea că reprezintă Cerurile deschise, când ştiut este că în textele religioase se arată că Sf. Ştefan a avut viziunea încă pe când era în mijlocul adunării iidovilor. Imbrăcămintea sfântului este deasemenea anacronică, modernizată.

Vittore Carpaccio a pictat între 1511 şi 1520 pentru şcoala San Stefano din Veneţia, cinci episoade din viaţa Sfântului Ştefan.

Primul, purtând data 1511 şi care se află astăzi la muzeul din Berlin, înfăţişează scena consacrării ca diacon, de către Sfântul Petre, a Sfântului Ştefan şi altor 6 membri ai adunării credincioşilor.

Al doilea, *Sfântul Ştefan vorbind la Consiliul bătrânilor*, se află la muzeul Brera, iar *Sfântul Ştefan predicând la Ierusalim*, sălăluieşte în marele muzeu al Luvrului.

Tot cinci tablouri cu subiecte din viaţa martirului creştin a pictat Vicente Juan de Juanes. Acestea se află,—cine ştie dacă se mai află — în muzeul din Madrid.

In salonul din 1853, Eugène Delacroix a expus o pânză reprezentând pe Sf. Ştefan în costum de diacon, întins fără viaţă pe locul unde a fost lapidat.

Discipolii săi vin, pioşi, să-i ridice cadavrul şi o femee adună cu o pânză sângele sfânt al martirului.

Un câmp nesfârşit, ale cărui orizonturi se pierd în culorile vagi ale asfinţitului. Cerul, străbătut de nori violeţi, livid, îndurerat parcă, aruncă asupra discipolilor toată tristeţea înserării.

Sfiiciunea celor veniţi să ridice cadavrul, durerea pe care le-o citeşti pe faţă, tăcerea atotstăpânitoare, mâinile plecate cu duioşie spre trupul inert, cu muşchii destinşi, cu braţele sfărâmate, fără viaţă, al protomartirului, vorbesc sufletului. Este, cum spunea cu o fericită expresie Paul Mantz „durerea însăşi".

Annibal Carrache a înfăţişat şi el lapidarea sfântului Ştefan.

Se află la Luvru 2 pânze atribuite acestui mare pictor bolonez.

Scene din viaţa Sft. Ştefan au mai pictat, între alţii, Tiziano, Giotto, Albercht Dure., Jules Romain, pe care tabloul „Martirului Sft. Ştefan", l-a făcut celebru, Léon Cogniet, Tintoretto, Francesco Raibolini (cunoscut sub numele de Il Francia), etc.

Discipolul lui Gamaliel, pe care martorii falsi l-au dus înaintea Sinedriului şi apoi la moarte, trăeşte astăzi tot atât de viu prin amintirea faptelor sale creştineşti cât şi prin numeroasele opere de artă ale pictorilor şi sculptorilor.

RADU A. STERESCU

Sfinţii în ortodoxie

de SERGIU BULGAKOFF

Cultul Sfinţilor ocupă un loc considerabil în pietatea ortodoxă. Sfinţii sunt mijlocitorii şi protectorii noştri în ceruri şi, în consecinţă, membri vii şi activi ai Bisericii militante. Prezenţa lor binecuvântată în Biserică se manifestă prin icoanele şi moaştele lor; ea ne înconjoară cu un nor de rugăciune, cu un nor al slavei lui Dumnezeu. Acest nor nu se separă de Hristos, ci ne apropie de el, ne uneşte cu el. Nu mijlocitorii între Dumnezeu şi oameni vor înlătura pe Unicul Mijlocitor, care este Hristos; sfinţii sunt prietenii noştri, cari se roagă cu noi şi ne ajută în misiunea noastră creştină şi în raporturile noastre cu Hristos. Se apropie câteodată cultul sfinţilor de cultul păgân al eroilor sau al semizeilor şi se identifică acest cult cu politeismul păgân. Adevărat vorbind, această asemănare nu este aşa de plină de „sminteală" cum s'ar putea crede. Alături de erorile şi superstiţiile lui, păgânismul putea să aibă presentimente considerabile, „umbra viitorului". Biserica este Trupul lui Hristos şi cei cari se mântuesc în Biserică primesc puterea şi viaţa lui Hristos; ei sunt îndumnezeiţi, devin „dumnezei după har"; devin Hristoşi în Isus Hristos.

Ortodoxia nu crede că preamărirea sfinţilor se bazează pe meritele speciale ale sfinţilor în faţa lui Dumnezeu — merite prisositoare sau merite necesare — pentru care ei ar primi o recompensă de care ar putea încă să facă să beneficieze acei ce n'ar avea deajuns. Această concepţiune orgolioasă ar pune cu adevărat pe sfinţi în rangul semi-zeilor. Sfinţii sunt acei cari, prin credinţa lor activă şi dragostea lor ,au realizat asemănarea cu Dumnezeu şi au manifestat chipul lui Dumnezeu în toată puterea lui; acei cari au atras asupra lor un har abundent.. Sfinţenia are atâtea forme câte individualităţi umane. Opera sublimă a sfinţeniei are totdeauna un caracter individual şi creator

Biserica cunoaşte diverse grade de sfinţenie sau aspecte spirituale: profeţi, apostoli, martiri, dascăli, călugări venerabili, soldaţi şi regi, medici şi anarghiri; şi cu siguranţă această listă nu este definitivă; fiecare epocă (între altele a noastră) descoperă un nou aspect al sfinţeniei, alături de cele ce există deja. In afară de aceasta, lumea nu cunoaşte pe to toţi sfinţii: sunt sfinţi pe cari Domnul îi lasă necunoscuţi lumii. Există o sărbătoare a tuturor sfinţilor, când se comemorează toţi sfinţii în reuniunea lor şi deasemenea în totalitatea lor, care implică pe acei se sunt proslăviţi şi pe acei ce nu sunt. Dumnezeu acordă sfinţilor ,precum şi îngerilor săi, puterea de a împlini voia sa printr'un ajutor activ, deşi invizibil, acordat oamenilor. Ei sunt Biserica „invizibilă", care trăeşte din aceeaş viaţă cu Biserica vizibilă. Ei sunt mâinile lui Dumnezeu, prin care Dumnezeu săvârşeşte lucrările sale. Pentru aceasta este dat sfinţilor să facă fapte de iubire chiar după moartea lor, nu ca fapte necesare pentru mântuirea lor, — căci această mântuire este deja ajunsă — ci pentru a ajuta pe fraţii lor în calea mântuirii. Sufletul care stă în mod individual în faţa lui Hristos nu trebue să fie izolat. Fiii oamenilor, cari aparţin aceluiaşi neam omenesc, nu pot şi nu trebue să se închidă în singurătatea lor. Şi în faţa, lui Hristos care ne-a învăţat a spune: „Tatăl nostru", noi ne ţinem împreună, cu toţi fraţii noştri, în măsura în care ei sunt fraţii noştri, adică mai întâi cu sfinţii. Iată ce este „comuniunea" sfinţilor".

Au pus mâinile peste cei şapte aleşi şi i-au făcut diaconi

In rugăciunile noastre adresate sfinţilor, trebue să se respecte o anumită „perspectivă" spirituală interioară. Sfinţii nu trebue să ne acopere m ă r e ţ i a lui Hristos; şi viaţa noastră în Hristos şi viaţa prin el în Sfânta Treime nu trebue să fie împuţinată. Conştiinţa Bisericii ne arată dreapta măsură de ţinut. Dar nu s'ar putea tăgădui că în practică, superstiţia şi lipsa de instrucţiune religioasă pot să ducă către politeism şi către un „sincretism", în care urme păgâne subsistă în mod discret alăturea de creştinism. Cauza acestei devieri posibile nu este în cultul însuşi al sfinţilor. Cei ce înlătură acest cult simt din această pricină o mare pagubă duhovnicească; deşi rămân cu Hristos, ei pierd justul lor raport cu el. Ei sunt destinaţi să rămână duhovniceşte fără familie, fără rasă, fără casă, fără părinţi şi fraţi în Hristos. Ei parcurg calea mântuirii singuri, fiecare pentru sine, fără a căuta exemple şi fără să cunoască comuniunea cu alţii. Cu siguranţă, în fapt, nu se împlineşte totul cu o logică aşa de riguroasă şi autoritatea şi exemplul sfinţilor Bisericii se înlocuesc prin învăţământul dascălilor (bunăoară al apostolilor). Dar cei ce înlătură cultul sfinţilor nu primesc dela aceştia decât un învăţământ: nu se roagă cu ei, nu-i roagă; căci o rugăciune comună cu cei ce nu mai sunt nu este realizabilă decât dacă această rugăciune le este adresată.

(Din volumul **„Ortodoxia"** de Sergiu Bulgakoff, în traducerea d-lui Nicolae Grossu)